

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze

LZG – 4101-001-03/2014
P/14/050

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze
ul. Podgórna 9a, 65-213 Zielona Góra
T +48 68 410 66 00, F +48 68 410 66 39
lzg@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli.

Numer i tytuł kontroli	P/14/050 – Nadzór nad funkcjonowaniem ferm zwierząt
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
Kontroler	Anna Huziej, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 88488 z dnia 7 lutego 2014 r.
Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, ul. Henryka Siemiradzkiego 19, 65-231 Zielona Góra, REGON: 971183603, dalej WIOŚ
Kierownik jednostki kontrolowanej	Maria Małgorzata Szablowska, Lubuski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska od 28 listopada 2012 r. W okresie od 1 maja 1999 r. do 27 listopada 2012 r. stanowisko to zajmował Zbigniew Lewicki.

[dowód: akta kontroli str. 1-6]

II. Ocena kontrolowanej działalności.

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹ działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Powyższą ocenę ogólną uzasadnia fakt objęcia, w latach 2011-2013 kontrolami wszystkich wielkoprzemysłowych ferm trzody chlewnej, 22 z 23 (tj. 95,6%)² ferm drobiu oraz 9 z 12 (75%) ferm zwierząt futerkowych znajdujących się pod nadzorem WIOŚ. Działalność kontrolną realizowano na podstawie planów kontroli i uwzględniano w niej cele i wytyczne określone przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

W kontrolowanym okresie obowiązywały porozumienia o współpracy zawarte z Lubuskim Wojewódzkim Lekarzem Weterynarii, Lubuskim Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym, a od grudnia 2013 r. z Lubuskim Wojewódzkim Inspektorem Nadzoru Budowlanego. W latach 2011-2013 WIOŚ współpracował w zakresie ferm zwierząt z ww. organami w sytuacji zagrożenia środowiska naturalnego, spowodowanej działalnością fermy norek.

WIOŚ każdorazowo reagował na skargi i wnioski dotyczące działalności ww. ferm. Stanowiły one postawę do przeprowadzenia czynności kontrolnych, wizytacji w terenie lub rozmów dyscyplinujących z właścicielami ferm.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały m.in. na:

- niepodejmowaniu działań w odniesieniu do naruszeń stwierdzonych w działalności skontrolowanych ferm³;

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Ferma drobiu, która nie była kontrolowana w latach 2011-2013 uzyskała pozwolenie zintegrowane w 2012 r. i została objęta kontrolą w 2014 r.

³ Dotyczy: 4 ferm.

- nieegzekwowaniu od prowadzących fermy trzody chlewnej⁴ obowiązku przedkładania kopii planów nawożenia;
- braku bieżącego monitorowania realizacji przez skontrolowane podmioty⁵ zarządzeń pokontrolnych, w konsekwencji czego WIOŚ nie dysponował rzetelną i aktualną wiedzą o zakresie podjętych i zrealizowanych działań służących wyeliminowaniu stwierdzonych naruszeń.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Realizacja zadań Lubuskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w zakresie funkcjonowania ferm zwierząt

Opis stanu faktycznego

1.1. W latach 2011-2013 Inspektorat realizował następujące zadania w zakresie kontroli ferm zwierząt⁶ na terenie województwa:

- w 2011 r. w ramach kontroli instalacji do intensywnej hodowli drobiu i trzody chlewnej klasyfikowanych jako rolnicze hot-spots⁷ w związku z koniecznością ich wyznaczenia na potrzeby HELCOM⁸ zbadano 2 nowe fermy drobiu oraz 8 wielkoprzemysłowych ferm trzody chlewnej. Ponadto przeprowadzono 1 kontrolę interwencyjną i 1 kontrolę planową fermy trzody chlewnej⁹, 2 kontrole planowe ferm drobiu oraz 3 kontrole ferm nerek,
- w 2012 r.
 - w ramach corocznych działań sprawdzających funkcjonowanie wielkoprzemysłowych ferm trzody chlewnej zbadano 8 obiektów,
 - ponadto przeprowadzono 4 kontrole ferm nerek oraz 14 kontroli ferm drobiu ujętych w planie kontroli,
- w 2013 r.
 - w ramach corocznych działań sprawdzających funkcjonowanie wielkoprzemysłowych ferm trzody chlewnej skontrolowano 10 obiektów oraz przeprowadzono 3 kontrole interwencyjne ferm trzody chlewnej,
 - przeprowadzono 5 kontroli ferm drobiu oraz 4 kontrole ferm zwierząt futerkowych.

[dowód: akta kontroli str. 7-46]

1.2. WIOŚ corocznie sporządzał plany kontroli, w których ujmowano podmioty przewidziane do skontrolowania w danym roku, w tym również wielkoprzemysłowe fermy trzody chlewnej, drobiu i zwierząt futerkowych.

[dowód: akta kontroli str. 47-48]

Kontrola NIK wykazała, iż zgodnie z wytycznymi GIOŚ fermy trzody chlewnej były kontrolowane raz w roku, a fermy drobiu, co do zasady raz na 2 lata (odstępstwo od tej reguły opisano w punkcie 1.4. wystąpienia pokontrolnego). Każda z ferm zwierząt

⁴ Dotyczy: 6 ferm.

⁵ Dotyczy: 8 podmiotów.

⁶ Przemysłowe fermy świń, drobiu, a także fermy zwierząt futerkowych.

⁷ Punktowe źródła zanieczyszczeń rolniczych. Źródło: <http://gajanet.pl/projekty/fermy-wielkoprzemyslowe-w-polsce-jako-hot-spoty-he/>

⁸ Komisja ochrony środowiska morskiego Morza Bałtyckiego – organ wykonawczy Konwencji Helsińskiej. Źródło: <http://www.gios.gov.pl/artykuly/321/Konwencja-Helsinki>.

⁹ Ferma nie posiada pozwolenia zintegrowanego, chociaż spełnia wymogi.

futerkowych, powyżej 210 DJP została skontrolowana przynajmniej raz w latach 2011-2013.

[dowód: akta kontroli str. 43-46, 72-107]

WIOŚ przeprowadził kontrole ferm nerek zlecone przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. W styczniu 2012 r. przeprowadzono kontrolę jednej fermy nerek, natomiast w sprawozdaniu z kontroli ferm nerek wymaganym przez GIOŚ ujęto również kontrole przeprowadzone w 2011 r.

[dowód: akta kontroli str. 43-46, 53-65]

Kierownik Działu Inspekcji w Delegaturze WIOŚ w Gorzowie Wlkp. wyjaśniła, że z uwagi na krótki termin na przeprowadzenie kontroli ferm nerek oraz posiadanie szczegółowych ustaleń z kontroli przeprowadzonych w tych podmiotach w 2011 r. pracownik Delegatury uzgodnił telefonicznie z przedstawicielem GIOŚ, że dane z 2011 r. można uwzględnić w sprawozdaniu z cyklu za 2012 r.

[dowód: akta kontroli str. 50-52, 128-131]

Główny Inspektor Ochrony Środowiska określił najważniejsze cele do osiągnięcia na lata 2011-2013 wśród których znalazły się m.in.: wyegzekwowanie obowiązków w zakresie ochrony środowiska, spoczywających na podmiotach prowadzących instalacje wymagające pozwolenia zintegrowanego, kontrola przestrzegania przepisów ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu¹⁰ (zwanej dalej *ustawą o nawozach i nawożeniu*), szczególnie stosowania kodeksu dobrej praktyki rolniczej, posiadania i stosowania planów nawożenia oraz stosowania nawozów, kontrole przestrzegania przez użytkowników środowiska przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o substancjach zubażających warstwę ozonową¹¹.

[dowód: akta kontroli str. 360-367]

Realizując zadania kontrolne w latach 2011-2013 WIOŚ uwzględnił ww. cele, przy czym kontrola przestrzegania przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu polegała w głównej mierze na stwierdzeniu posiadania lub braku planu nawożenia przez kontrolowany podmiot.

[dowód: akta kontroli str. 72-107, 118, 132-133]

1.3. W latach 2011-2013 do WIOŚ nie wpływały uchwały rady powiatów w sprawie kierunków działania wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska w celu zapewnienia na danym obszarze należytej ochrony środowiska.

WIOŚ uwzględnił dwa wnioski o kontrolę ferm nerek¹² złożone przez Burmistrza Strzelec Krajeńskich oraz Starostę Słubickiego. Ponadto uwzględniono wniosek o przeprowadzenie kontroli złożony przez Marszałka Województwa w związku z informacją przekazaną przez Urząd Miasta i Gminy Witnica oraz wniosek Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego o przeprowadzenie kontroli ferm nerek¹³ w związku z możliwością wystąpienia skażenia środowiska.

[dowód: akta kontroli str. 66-71]

Realizując zadania w zakresie kontroli ferm trzody chlewnej i drobiu WIOŚ sprawdzał zarówno posiadanie wymaganego przepisami pozwolenia zintegrowanego, jak i przestrzeganie jego warunków (spośród 54 kontroli przeprowadzonych w tych fermach: 51 obejmowało sprawdzenie posiadania pozwolenia zintegrowanego, a w 37 skontrolowano również przestrzeganie jego

¹⁰ Dz. U z 2007 r., Nr 147, poz. 1033 ze zm.

¹¹ Dz. U. z 2014 r., poz. 436.

¹² Ferma nerek w Bronowicach i Radachowie.

¹³ Ferma nerek w Pyranach i Radachowie.

warunków). Posiadanie pozwolenia i przestrzeganie jego warunków nie było uwzględnione przy 3 kontrolach interwencyjnych.

[dowód: akta kontroli str. 72-107]

W latach 2011-2013 skontrolowano warunki przechowywania gnojowicy w 9 fermach trzody chlewnej¹⁴. W przypadku 3 ferm stwierdzono, że laguny, pomimo obowiązku wynikającego z art. 25 ust. 1 ustawy o nawozach i nawożeniu, nie posiadały przykrycia i nie podjęto w związku z tym żadnych działań.

[dowód: akta kontroli str. 75-76, 80, 311-351]

Były starszy inspektor ochrony środowiska R. Bisak, który przeprowadził kontrolę wyjaśnił, że nie traktował braku przykrycia lagun jako nieprawidłowości, ponieważ w trakcie kontroli przedstawiono mu projekty budowy biogazowni w tych fermach.

[dowód: akta kontroli str. 108-112]

W fermach drobiu nie stwierdzono przechowywania obornika/pomiotu, był on przekazywany odbiorcom zewnętrznym.

[dowód: akta kontroli str. 72-107, 115-116, 305]

Kontrolę przestrzegania przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu przeprowadzono w 9 spośród 10 ferm trzody chlewnej¹⁵. W fermach drobiu nie stosowano wytwarzanych nawozów.

W 20 protokołach¹⁶ kontroli ferm trzody chlewnej stosujących nawozy zawarto informacje o posiadaniu (19 protokołów) lub braku planu nawożenia (1 protokół), a w 9 protokołach kontroli zawarto ponadto zapisy, że nawożenie pól odbywa się zgodnie z posiadanym planem. W jednym protokole kontroli kompleksowej, planowej, której przedmiotem było m.in. sprawdzenie postępowania z nawozem naturalnym wytwarzanym na terenie fermy brakowało informacji dotyczących sposobu zagospodarowania gnojowicy oraz posiadania planu nawożenia.

[dowód: akta kontroli str. 72-98, 311-346]

Były starszy inspektor ochrony środowiska R. Bisak, który przeprowadził kontrolę wyjaśnił, że wynikało to z przeoczenia.

[dowód: akta kontroli str. 112]

W zakresie sposobu kontrolowania stosowania nawozów na gruntach rolnych Naczelnik Wydziału Inspekcji WIOŚ wyjaśnił, że okręgowa stacja chemiczno-rolnicza wydaje pozytywną opinię o planie nawożenia wyłącznie w przypadku nie przekroczenia rocznej dawki nawozu naturalnego, wynikającej z przepisów. W związku z powyższym WIOŚ uznaje, że jeżeli kontrolowany podmiot posiada pozytywnie zaopiniowany plan nawożenia, to dawka azotu jest zgodna z przepisami. Naczelnik podkreślił ponadto, że „nie ma przepisów normujących sposób i zakres kontroli stosowania nawozów naturalnych, zaś sprawdzenie przestrzegania planów nawożenia przez Inspekcję Ochrony Środowiska ma w zasadzie charakter orientacyjnej oceny wystarczalności areалу przeznaczonego pod nawożenie do ilości gnojowicy bądź obornika wytwarzanego na fermie”.

[dowód: akta kontroli str. 118, 132-133]

¹⁴ Kontroli w tym zakresie nie przeprowadzono w fermie działającej bez wymaganego prawem pozwolenia zintegrowanego.

¹⁵ Kontroli w tym zakresie nie przeprowadzono w fermie działającej bez wymaganego prawem pozwolenia zintegrowanego

¹⁶ Informacji dotyczących planu nawożenia nie zamieszczono w 10 protokołach kontroli (2 dotyczących fermy trzody chlewnej, która zaprzestała produkcji, 4 dotyczących ferm przekazujących nawóz do biogazowni, 2 protokołach kontroli interwencyjnej, 2 protokołach kontroli fermy działającej bez wymaganego prawem pozwolenia zintegrowanego).

Stosownie do przepisu art. 18 ust. 1 pkt 2 ustawy o nawozach i nawożeniu podmiot, który prowadzi instalację chowu lub hodowlę trzody chlewnej, wymagającą uzyskania pozwolenia zintegrowanego¹⁷ zagospodarowuje co najmniej 70% gnojówki i gnojowicy na użytkach rolnych, których jest posiadaczem i na których prowadzi uprawę roślin, a pozostałe 30% może zbyć do bezpośredniego rolniczego wykorzystania, na podstawie umowy zawartej w formie pisemnej.

W przypadku dwóch ferm trzody chlewnej stwierdzono, że gnojowica jest w całości przekazywana do biogazowni. Taki sposób postępowania z gnojowicą był zgodny z zapisami pozwoleń zintegrowanych udzielonych ww. fermom.

[dowód: akta kontroli str. 74-75, 81, 83-86, 119-124]

Stosownie do przepisów art. 18 ust. 6 ustawy o nawozach i nawożeniu podmiot, który prowadzi instalację do chowu lub hodowli trzody chlewnej wymagającą uzyskania pozwolenia zintegrowanego przekazuje do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska, właściwego ze względu na miejsce prowadzenia działalności, kopię planu nawożenia wraz z opinią wydaną przez okręgową stację chemiczno-rolniczą.

W toku kontroli stwierdzono, że prowadzący 2 fermy trzody chlewnej przedłożyli kopie planów nawożenia, stosownie do wyżej powołanego przepisu, prowadzący 6 ferm nie wywiązali się z tego obowiązku¹⁸.

[dowód: akta kontroli str. 125]

Starszy inspektor ochrony środowiska P. Radczyc¹⁹ i starszy inspektor ochrony środowiska M. Drabkowski²⁰ oraz były starszy inspektor ochrony środowiska R. Bisak²¹, wyjaśnili, że nie egzekwowali przedkładania planów nawożenia, ponieważ uznali za wystarczające sprawdzenie posiadania ww. planów w trakcie kontroli przeprowadzanych w fermach.

[dowód: akta kontroli str. 72-107, 108-109, 112-114, 126-127]

1.4. Liczba ferm zwierząt zaplanowanych do kontroli w latach 2011-2013 wynosiła, odpowiednio: 13, 27 i 16.

W 2011 i 2013 roku skontrolowano wszystkie fermy ujęte w planie kontroli, natomiast w 2012 r. nie skontrolowano dwóch ferm drobiu²² ujętych w planie kontroli. Ponadto ustalono, że w 2012 roku nie skontrolowano fermy trzody chlewnej²³ posiadającej pozwolenie zintegrowane od kwietnia 2012 r. (fermy trzody chlewnej podlegają corocznym kontrolom, ferma ta została skontrolowana po raz pierwszy w 2013 roku), natomiast ferma drobiu²⁴ posiadająca pozwolenie zintegrowane od stycznia 2012 r. nie została skontrolowana ani w 2012, ani w 2013 roku.

[dowód: akta kontroli str. 43-48]

¹⁷ Powyżej 2.000 stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg lub 750 stanowisk dla macior.

¹⁸ 1 ferma nie posiada pozwolenia zintegrowanego, a 1 ferma przekazuje całość gnojowicy do biogazowni, która odpowiada za dalszy sposób postępowania z wytwarzanym osadem pofermentacyjnym.

¹⁹ Do zakresu zadań tego pracownika należało m.in. przygotowanie materiałów do podejmowania czynności egzekucyjnych i innych czynności zmierzających do usunięcia stwierdzonych uchybień, współdziałanie w zakresie ochrony środowiska z organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości.

²⁰ Do zakresu czynności tego pracownika należało m.in. przygotowywanie wniosków do sądów i organów ścigania.

²¹ Do zakresu zadań tego pracownika należało m.in. przygotowanie materiałów do podejmowania czynności egzekucyjnych i innych czynności zmierzających do usunięcia stwierdzonych uchybień, współdziałanie w zakresie ochrony środowiska z organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości.

²² Fermy drobiu należą do obiektów II kategorii ryzyka i podlegają kontrolom co najmniej raz na 2 lata. Fermy te nie były kontrolowane w 2011 roku.

²³ Ferma trzody chlewnej Klepsk

²⁴ Ferma drobiu Zagaje.

Naczelnik Wydziału Inspekcji, wyjaśnił, że było to spowodowane zmianami kadrowymi w wydziale, jakie nastąpiły we wrześniu 2012 r. Po stwierdzeniu, że ferma trzody chlewnej posiada pozwolenie zintegrowane, a tym samym winna być kontrolowana corocznie została ujęta w planie kontroli na 2013 r. Natomiast „pierwsza informacja o funkcjonowaniu fermy drobiu Zagaje wpłynęła do Inspektoratu w październiku 2013 r.”.

[dowód: akta kontroli str. 117-118]

W latach 2011-2013 przeprowadzono 11 kontroli poza planem kontroli, w tym 7 w związku z otrzymanymi skargami na działalność ferm, a jedna kontrola miała na celu sprawdzenie wykonania części zarządzenia pokontrolnego²⁵.

[dowód: akta kontroli str. 47-48, 72-107, 111, 136-137, 139, 141-142]

1.5. W latach 2011-2013 WIOŚ przeprowadził, odpowiednio:

- 10, 8 i 13 kontroli ferm trzody chlewnej,
- 4, 14 i 5 kontroli ferm drobiu,
- 3, 4 i 4 kontrole ferm zwierząt futerkowych.

W latach 2011-2013 skontrolowano łącznie 10 ferm trzody chlewnej, 19 ferm drobiu i 4 fermy zwierząt futerkowych²⁶.

W 2011 r. i 2013 r. skontrolowano wszystkie fermy trzody chlewnej znajdujące się pod nadzorem WIOŚ, a w 2012 r. kontrolą objęto 8 z 10 (80%) ferm nadzorowanych przez WIOŚ.

W 2011 roku kontrolą objęto 4 z 19 (21,1%) ferm drobiu znajdujących się pod nadzorem WIOŚ, w 2012 r. skontrolowano 14 z 20 (70%) ferm, a w 2013 r. przeprowadzono kontrole w 5 z 20 (25%) ferm drobiu nadzorowanych przez WIOŚ. Liczbę ferm zwierząt futerkowych skontrolowanych w latach 2011 - 2013 w stosunku do liczby ferm znajdujących się pod nadzorem WIOŚ w Zielonej Górze wynosiła, odpowiednio, 3 z 9 (33,3%), 4 z 11 (36,4%) i 3 z 12 (25%).

[dowód: akta kontroli str. 43-46, 143-144]

Kontrole wielkoprzemysłowych ferm trzody chlewnej i drobiu oraz ferm zwierząt futerkowych zostały przeprowadzone jednoosobowo w 95,4% przypadków²⁷.

[dowód: akta kontroli str. 72-107]

Naczelnik Wydziału Inspekcji WIOŚ wyjaśnił, że przyczyną tego były braki kadrowe, duża zmienność kadr oraz niedostateczna liczba inspektorów w porównaniu do liczby zadań nałożonych na Inspektorat.

[dowód: akta kontroli str. 118]

1.6. W wyniku kontroli ferm trzody chlewnej i drobiu przeprowadzonych w latach 2011-2013 przez WIOŚ stwierdzono m.in. następujące nieprawidłowości:

- brak planu nawożenia²⁸ (ferma trzody chlewnej) pozytywnie zaopiniowanego przez okręgową stację chemiczno-rolniczą (1 przypadek, nałożono mandat karny w trakcie kontroli i wydano zarządzenie pokontrolne).

[dowód: akta kontroli str. 84, 150-154]

²⁵ Kontrole te przeprowadzono w 8 fermach: 4 trzody chlewnej, 3 fermach nerek i 1 fermie lisów. Dwie kontrole dotyczyły ferm trzody chlewnej podlegających corocznym kontrolom, a nie zostały ujęte w planie, w jednym przypadku wskazanie kontroli jako pozaplanowej wynikało z problemów z wdrażaniem systemu informatycznego.

²⁶ Występowały przypadki kontroli tych samych ferm zwierząt futerkowych i drobiu w poszczególnych latach kontrolowanego okresu, fermy trzody chlewnej podlegały corocznym kontrolom.

²⁷ Na 65 przeprowadzone kontrole, 3 (4,6%) przeprowadziły zespoły dwuosobowe, a 62 kontrole (95,4%) przeprowadzono jednoosobowo.

²⁸ Kontrolowany używał do nawożenia pofermentu, traktowanego jako biomasa, z biogazowni, w której wykorzystywana była gnojowica, kontrola przeprowadzona w sierpniu 2013 r.

Kontrolowany opracował plan nawożenia w listopadzie 2013 r.

[dowód: akta kontroli str. 146, 155]

- eksploatacja 2 instalacji²⁹ bez wymaganego prawem pozwolenia zintegrowanego.

W przypadku jednej instalacji do chowu i hodowli drobiu wniosek o uzyskanie pozwolenia zintegrowanego został złożony przed wszczęciem kontroli (kontrolę wszczęto 12 kwietnia 2011 r.). Kontrolowanego w trakcie kontroli pouczone o konieczności posiadania pozwolenia, a po zakończeniu czynności kontrolnych nie podejmowano żadnych działań. Podmiot uzyskał pozwolenie zintegrowane 4 lipca 2011 r.

[dowód: akta kontroli str. 89, 379-382]

W przypadku instalacji do chowu i hodowli trzody chlewnej wydano decyzję o wstrzymaniu użytkowania instalacji³⁰.

[dowód: akta kontroli str. 77, 87-88, 156-192]

- niekontrolowany wyciek ścieków z produkcji zwierzęcej z instalacji w pobliżu systemu ich tłoczenia na laguny gnojowicowe – 1 przypadek, nałożono mandat w trakcie kontroli oraz wydano zarządzenie pokontrolne,
- nie dokonanie w terminie określonym w przepisach³¹ wymieszania z glebą nawozów naturalnych – 1 przypadek, nałożono mandat w trakcie kontroli oraz wydano zarządzenie pokontrolne,
- brak przykrycia lagun gnojowicowych (opisano w punkcie 1.3. niniejszego wystąpienia pokontrolnego),
- nie przesłanie sprawozdania dot. emisji gazów cieplarnianych i innych substancji (KOBiZE³²) - 6 przypadków, wydano zarządzenia pokontrolne,
- eksploatacja instalacji z naruszeniem warunków posiadanego pozwolenia zintegrowanego - 8 instalacji, we wszystkich przypadkach wydano zarządzenie pokontrolne, w siedmiu przypadkach w toku kontroli zastosowano pouczenie, a w jednym przypadku nałożono mandat (przekroczenie warunków pozwolenia w tym samym zakresie stwierdzono w toku poprzedniej kontroli),
- niezgodność stanu rzeczywistego z zapisami pozwolenia zintegrowanego w zakresie dostarczania wody na teren gospodarstwa – 1 instalacja, w toku kontroli zastosowano pouczenie i wydano zarządzenie pokontrolne,
- brak pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód podziemnych z ujęcia zlokalizowanego na terenie gospodarstwa – 2 instalacje, w obu przypadkach zastosowano pouczenie i wydano zarządzenie pokontrolne, a w jednym przypadku nałożono również mandat w toku kontroli,

²⁹ Jedna instalacja do chowu i hodowli drobiu oraz jedna instalacja do chowu i hodowli trzody chlewnej.

³⁰ W związku z niewykonaniem obowiązku nałożonego decyzją (co zostało potwierdzone w czasie wizji 13 stycznia i 5 lutego 2014 r.) Lubuski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska postanowieniem z dnia 25 lutego 2014 r. nałożył na prowadzącego instalację grzywnę w celu przymuszenia w kwocie 10.000 zł. W dniu 7 marca 2014 r. prowadzący instalację wniósł zarzuty na administracyjne postępowanie wykonawcze (i przedłożył dowody na to, że w dniu 5 lutego obsada trzody nie przekraczała 2.000 sztuk trzody chlewnej o wadze ponad 30 kg) oraz zażalenie na postanowienie o nałożeniu grzywny celem przymuszenia.

³¹ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania (Dz. U. nr 80, poz. 479 ze zm.).

³² Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami.

- nie naliczanie opłat za korzystanie ze środowiska – 2 instalacje (w 1 przypadku nałożono mandat w toku kontroli³³, w 1 przypadku wydano zarządzenie pokontrolne),
- nieterminowe przekazanie Marszałkowi Województwa zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilościach odpadów, o sposobach gospodarowania nimi, oraz instalacjach służących do odzysku i unieszkodliwiania odpadów – 1 instalacja, wydano zarządzenie pokontrolne oraz wymierzono karę pieniężną.

Ponadto stwierdzone nieprawidłowości polegały m.in. na: braku zabezpieczenia odpadów azbestu przed zniszczeniem na skutek działania czynników atmosferycznych (jedna instalacja, w toku kontroli nie podejmowano żadnych działań, wydano zarządzenie pokontrolne), nie ujęciu w zbiorczym zestawieniu danych o rodzajach i ilości wytworzonych odpadów wszystkich rodzajów odpadów (dwie instalacje, w toku kontroli nie podejmowano żadnych działań, wydano zarządzenia pokontrolne), nie uwzględnieniu w informacji o zakresie korzystania ze środowiska powierzchni utwardzonych dróg (jedna instalacja, nie podejmowano działań w toku kontroli, wydano zarządzenie pokontrolne). W przypadku jednej instalacji stwierdzono brak rejestracji w bazie prowadzonej przez KOBiZE, oraz nie przedłożenie Marszałkowi Województwa zestawienia danych o zakresie korzystania ze środowiska i należnych opłatach (zastosowano pouczenie w toku kontroli, a po jej zakończeniu wydano zarządzenie).

[dowód: akta kontroli str. 72-107]

Stosownie do przepisu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska³⁴ (zwanej dalej *ustawą o Inspekcji Ochrony Środowiska*) na podstawie ustaleń kontroli wojewódzki inspektor ochrony środowiska może wydać zarządzenie pokontrolne do kierownika kontrolowanej jednostki organizacyjnej lub osoby fizycznej, wydać na podstawie odrębnych przepisów decyzję administracyjną, wszcząć egzekucję, jeżeli obowiązek wynika z mocy prawa lub decyzji administracyjnej.

W przypadku jednej instalacji stwierdzono nie wywiązanie się z obowiązku monitoringu jakości gleb (wymaganego zapisami pozwolenia zintegrowanego)

W tej sprawie nie podjęto żadnych działań ani w toku kontroli, ani po zakończeniu czynności kontrolnych.

[dowód: akta kontroli str. 80, 92-93, 383-387]

Starszy inspektor M. Drabkowski³⁵, wyjaśnił, że wynikało to z przeoczenia.

[dowód: akta kontroli str. 112, 115-116]

W zakresie dokonywania podziału instalacji w celu uniknięcia obowiązku posiadania pozwolenia zintegrowanego Naczelnik Wydziału Inspekcji WIOŚ wyjaśnił, że „nie ma możliwości stwierdzenia, że podziały instalacji są dokonywane w celu uniknięcia konieczności uzyskania pozwolenia zintegrowanego. Nawet jeżeli na jednej działce znajduje się kilka obiektów, w których prowadzony jest chów lub hodowla zwierząt, należących do różnych osób to nie ma możliwości udowodnienia, że podział ten został dokonany w konkretnym celu”.

[dowód: akta kontroli str. 118]

³³ Podmiot nie zrealizował zarządzenia w tym zakresie wydanego w 2010 r.

³⁴ Dz. U. z 2013 r., poz. 686 ze zm.

³⁵ Do zakresu pracownika należało m.in. przygotowywanie zarządzeń pokontrolnych i decyzji administracyjnych, przygotowanie materiałów do wydania ww. dokumentów.

Stosownie do przepisu art. 12 ust. 2 ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska kierownik kontrolowanej jednostki organizacyjnej lub kontrolowana osoba fizyczna, w terminie wyznaczonym w zarządzeniu pokontrolnym, mają obowiązek poinformowania wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o zakresie podjętych i zrealizowanych działań służących wyeliminowaniu wskazanych naruszeń.

W latach 2011-2013 WIOŚ wystosował do prowadzących fermy zwierząt 25 zarządzeń pokontrolnych, dotyczących stwierdzonych nieprawidłowości. Kontrolowani poinformowali o zakresie podjętych i zrealizowanych działań w 16 z 25 przypadków (64%), w 1 przypadku (4%) nie upłynął jeszcze termin na przedłożenie ww. informacji, a w 8 przypadkach³⁶ (32%) kontrolowani nie poinformowali WIOŚ o podjętych działaniach.

W sprawach tych nie egzekwowano przedłożenia informacji o wykonaniu zarządzeń pokontrolnych.

[dowód: akta kontroli str. 72-107]

Starszy inspektor ochrony środowiska M. Drabkowski i P. Radczyk³⁷, wyjaśnili, że uznali za wystarczające sprawdzenie wykonania zarządzeń pokontrolnych przy następnej kontroli. W zakresie zarządzenia wydanego po kontroli interwencyjnej główny specjalista Paweł Popko³⁸ wyjaśnił, że przeprowadził kontrole z powodu braków kadrowych, dlatego też nie sprawdzał czy zarządzenie zostało wykonane, nie monitował w sprawie jego braku.

[dowód: akta kontroli str. 113-115, 279, 281-284, 298, 392-393]

Naczelnik Wydziału Inspekcji WIOŚ wyjaśnił, że w jednym przypadku nie wyegzekwowanie przedłożenia informacji o wykonaniu zarządzeń pokontrolnych wynikało ze zmian kadrowych. Termin przekazania informacji o wykonaniu zarządzenia przypadał po rozwiązaniu umowy z pracownikiem, który przeprowadził kontrolę. Z uwagi na duże obciążenie zadaniami pracownicy, którzy przejęli jego obowiązki stopniowo zapoznawali się z poszczególnymi sprawami i przeoczyli brak odpowiedzi na zarządzenie.

[dowód: akta kontroli str. 280]

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Ustalone
nieprawidłowości

1. Nie monitorowano sposobu realizacji zarządzeń pokontrolnych w przypadku 8 skontrolowanych podmiotów. Pomimo niedopełnienia przez ww. podmioty obowiązku poinformowania WIOŚ o sposobie wykonania zarządzeń pokontrolnych, o którym mowa w przepisie art. 12 ust. 2 ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska, nie podejmowano działań w celu jego wyegzekwowania. Wskutek tego zaniechania WIOŚ nie dysponował rzetelną i aktualną wiedzą o zakresie podjętych i zrealizowanych działań służących wyeliminowaniu stwierdzonych naruszeń.

³⁶ Ferma trzody chlewnej R. M. Klępsk (zarządzenie pokontrolne z dnia 19.07.2013 r.); Ferma drobiu Wierzbica (zarządzenie pokontrolne z dnia 14.11.2012 r.); ferma drobiu Przyczyna Dolna (zarządzenie pokontrolne z dnia 01.10.2012 r.); gospodarstwo drobiarskie M. B. (zarządzenie pokontrolne z dnia 14.11.2012 r.); Ferma drobiu Chrobów (zarządzenie pokontrolne z dnia 01.10.2012 r.); ferma drobiu A. T. w Mariankach (zarządzenie pokontrolne z dnia 20 maja 2013 r.); GROLDER Sp. z o.o. (zarządzenie pokontrolne z dnia 27.08.2012 r.); ferma trzody chlewnej w Chotkowie (zarządzenie pokontrolne z dnia 25.07.2011 r.).

³⁷ Pracownicy, którzy przeprowadzili kontrole, do ich zadań należało m.in. przygotowywanie zarządzeń pokontrolnych.

³⁸ Do zakresu czynności tego pracownika należało m.in. przygotowywanie materiałów do wydania zarządzeń pokontrolnych.

2. Nie podejmowano działań w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w działalności 4 skontrolowanych ferm, a dotyczących braku przykrycia lagun gnojowicowych (3 fermy) oraz braku monitoringu jakości gleb (1 ferma).
3. Nie podejmowano działań mających na celu wyegzekwowanie kopii planów nawożenia wraz z opiniami okręgowej stacji chemiczno-rolniczej wobec 6 podmiotów prowadzących chów lub hodowlę świń, które nie dopełniły obowiązku - wynikającego z przepisu art. 18 ust. 6 ustawy o nawozach i nawożeniu - przekazania do WIOŚ kopii planów wraz z opiniami.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

2. Współpraca z inspekcjami i organami kontroli dotycząca funkcjonowania ferm zwierząt

Lubuski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska zawarł porozumienia dotyczące współpracy z następującymi organami:

- a) Lubuskim Wojewódzkim Lekarzem Weterynarii³⁹, które zakładało m.in. przekazywanie przez WIOŚ co sześć miesięcy zaktualizowanych list instalacji do chowu lub hodowli zwierząt⁴⁰, znajdujących się w ewidencji Inspektoratu, wzajemnym powiadamianiu się o wszelkich przypadkach stwierdzenia lub podejrzenia wystąpienia nieprawidłowości związanych z eksploatacją ww. instalacji, wspólnych kontrolach – w przypadku wystąpienia okoliczności, o których mowa w art. 82 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej⁴¹. Ponadto w porozumieniu zawarto zapis, że kontrole tych instalacji będą dokonywane w miarę możliwości z udziałem przedstawicieli drugiej strony.
- b) Lubuskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym⁴² w sprawie współdziałania ww. organów na terenie województwa. W porozumieniu tym strony zobowiązały się m.in. do wzajemnego informowania o wynikach kontroli oraz przekazywania corocznych ocen stanu środowiska.
- c) Lubuskim Wojewódzkim Inspektorem Nadzoru Budowlanego⁴³ w sprawie zasad współdziałania pomiędzy tymi organami na terenie województwa, w którym przewidziano m.in. przeprowadzanie wspólnych kontroli w zakresie swoich kompetencji oraz wzajemne przekazywanie informacji o stwierdzonych w toku kontroli nieprawidłowościach przydatnych w zakresie sprawowanego nadzoru.

W ww. porozumieniach przewidziano okresowe dokonywanie oceny ich realizacji.

[dowód: akta kontroli str. 291-296]

Zastępca Lubuskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska wyjaśnił, że współpraca z Lubuskim Wojewódzkim Lekarzem Weterynarii funkcjonowała w ograniczonym zakresie. Wspólne kontrole nie były przeprowadzane z uwagi na przepisy ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, która dopuszcza takie kontrole tylko w wyjątkowych przypadkach. Współpraca taka wystąpiła tylko przy kontroli fermy norek w Radachowie prowadzonej na wniosek Wojewody Lubuskiego

³⁹ Zawarte w dniu 21.01.2008 r.

⁴⁰ Trzody chlewnej w liczbie ponad 2.000 stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg lub 750 stanowisk dla macior, chowu drobiu lub zwierząt futerkowych w liczbie ponad 40.000 stanowisk

⁴¹ Dz. U. z 2013 r., poz. 672 ze zm.

⁴² Zawarte w dniu 30 maja 2011 r.

⁴³ Porozumienie zawarte w dniu 3 grudnia 2013 r.

przez kilka inspekcji, przy czym każda jednostka prowadziła kontrole w ramach swoich kompetencji.

Nie zachodzi konieczność przekazywania aktualnych list instalacji posiadających pozwolenie zintegrowane, ponieważ dane te są dostępne na stronie internetowej WIOŚ. Dotychczas nie wystąpiła potrzeba osobnej analizy efektów współpracy między WIOŚ, a Wojewódzkim Inspektorem Weterynarii w zakresie kontroli ferm. Planowana jest aktualizacja zapisów porozumienia dostosowująca je do obecnych realiów.

Spotkania Lubuskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego odbywają się częściej niż raz w roku i są na nich omawiane bieżące problemy i zagadnienia oraz podejmowane inicjatywy wzajemnego wspomagania w realizacji zadań statutowych i ustawowych.

W latach 2011-2013 nie przeprowadzano wspólnych kontroli z Państwową Inspekcją Sanitarną i organami nadzoru budowlanego z uwagi na wyżej powołane przepisy ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

W BIP WIOŚ są publikowane pełne wersje sprawozdań z działalności kontrolnej WIOŚ. Na stronie internetowej WIOŚ są dostępne informacje o stanie środowiska w powiatach wraz z informacjami o przeprowadzonych kontrolach. Raport o stanie środowiska w województwie w latach 2011-2012 był przekazany wszystkim służbom i inspekcjom wojewódzkim, w tym sanitarnej, weterynaryjnej i budowlanej.

[dowód: akta kontroli str. 285-290]

W latach 2011 i 2013 WIOŚ współpracował z innymi inspekcjami i organami kontroli w sprawie ferm nerek w Radachowie. Współpraca ta polegała na poinformowaniu Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Słubicach, Lubuskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego oraz Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Słubicach i Sulęcinie o wynikach przeprowadzonych kontroli tej fermy. Ponadto pracownik Wojewódzkiej Inspekcji Weterynaryjnej uczestniczył (08.11.2013 r.) w oględzinach działki znajdującej się w sąsiedztwie fermy nerek w Radachowie, w związku z kontrolą tej fermy, a w dniu 16 grudnia 2013 r. przedstawiciele Delegatury WIOŚ w Gorzowie Wlkp. uczestniczyli w kontroli fermy nerek w Radachowie przeprowadzonej przez Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Słubicach.

[dowód: akta kontroli str. 218-219, 239-244, 254-266, 297, 372-374]

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

3. Skargi i wnioski dotyczące funkcjonowania ferm zwierząt

Opis stanu
faktycznego

W latach 2011-2013 do WIOŚ wpłynęło 13 skarg⁴⁴ dotyczących funkcjonowania ferm zwierząt oraz 6 wniosków⁴⁵ o przeprowadzenie kontroli tych ferm.

W ww. okresie nie wpływały skargi i wnioski dotyczące raportów oddziaływania na środowisko.

⁴⁴ 2011 r. – 2; 2012 r. – 1; 2013 r. – 10.

⁴⁵ 2011 r. – 4, 2013 r. – 2.

Skargi i wnioski⁴⁶ dotyczyły m.in.: odprowadzenia nieczystości z fermy trzody chlewnej do rowu, uciążliwości odorowych, funkcjonowania biogazowni rolniczej, podejrzenia prowadzenia działalności bez wymaganego prawem pozwolenia zintegrowanego, zagrożenia dla ludzi i środowiska stwarzanego przez fermę lisów. Ponadto do WIOŚ wpłynęły wnioski o kontrole ferm nerek w związku z powodowaniem uciążliwości dla mieszkańców, zanieczyszczeniem środowiska poprzez wywóz i bezpośrednie odprowadzanie ścieków do gruntu, zapachami pochodzącymi z fermy, plagą much oraz sposobem postępowania z odchodami.

[dowód: akta kontroli str. 67-71]

W trzech przypadkach⁴⁷ stwierdzono załatwienie skarg i wniosków z naruszeniem terminów określonych, odpowiednio, w art. 237 § 1 i 244 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Kpa)⁴⁸. W 2 przypadkach skarżący oraz wnioskodawca nie otrzymał zawiadomienia, wymaganego odpowiednio przepisem art. 237 § 4 w związku z art. 36 § 1 oraz art. 245 Kpa. W trzecim przypadku wnioskodawca po upływie miesiąca od złożenia wniosku, tj. z naruszeniem art. 244 § 1 w związku z art. 237 § 1 Kpa został zawiadomiony, że kontrola zostanie przeprowadzona, jednak zawiadomienie to nie zawierało przewidywanego terminu załatwienia wniosku, który był wymagany przepisem art. 245 Kpa.

[dowód: akta kontroli str. 69-70, 300-301, 306-310]

Starszy inspektor ochrony środowiska M. Drabkowski⁴⁹, który prowadził sprawę jednego wniosku i skargi wyjaśnił, że wniosek został załatwiony z naruszeniem terminów określonych w Kpa z powodu nadmiaru zadań jakimi był on obciążony w związku ze zbliżającym się końcem roku, natomiast skarga została załatwiona po terminie z powodu przeoczenia. Brak zawiadomień wymaganych przepisami Kpa był spowodowany przeoczeniem.

[dowód: akta kontroli str. 115-116]

Główny specjalista T. Parada, który prowadził sprawę drugiego wniosku wyjaśnił m.in., z uwagi na dużą liczbę prowadzonych spraw i czas jaki upłynął od wniesienia skargi nie jest w stanie dokładnie uzasadnić przyczyn uchybienia w załatwieniu sprawy. Z uwagi na przepisy ustawy o swobodzie działalności gospodarczej nie było możliwe określenie kiedy będą przeprowadzone czynności kontrolne, dlatego też w zawiadomieniu wskazano, że pracownik wnioskodawcy o terminie przeprowadzenia kontroli zostanie powiadomiony telefonicznie co najmniej z tygodniowym wyprzedzeniem.

[dowód: akta kontroli str. 138-142]

W pozostałym zakresie przy rozpatrywaniu skarg i wniosków przestrzegano przepisów Kpa oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2002 r. w sprawie organizacji przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków⁵⁰.

Informacje zawarte w skargach i wnioskach skutkowały podejmowaniem działań przez WIOŚ (wyjątek stanowiła sytuacja, gdy była to skarga na działalność fermy, której kontrolę zakończono około 20 dni przed złożeniem skargi), polegających na przeprowadzeniu czynności kontrolnych, wizytacji w terenie lub rozmów dyscyplinujących. W wyniku otrzymanych skarg podjęto interwencje, które m.in.

⁴⁶ Skargi i wnioski dotyczyły: 3 ferm trzody chlewnej, 3 ferm nerek, 1 fermy lisów i 1 fermy drobiu.

⁴⁷ Wniosek Urzędu Marszałkowskiego o przeprowadzenie kontroli fermy drobiu, skarga na działalność fermy lisów, wniosek Urzędu Miejskiego o przeprowadzenie kontroli nerek.

⁴⁸ Dz. U. z 2013 r., poz. 267.

⁴⁹ Do zakresu jego zadań należało m.in. załatwianie skarg, wniosków i interwencji.

⁵⁰ Dz. U. Nr 5, poz. 46.

potwierdziły niekontrolowany wyciek ścieków z fermy trzody chlewnej oraz ujawniły szereg nieprawidłowości w dwóch fermach norek⁵¹.

[dowód: akta kontroli str. 67-71]

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej w zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

1. Naruszenie przy załatwianiu skarg i wniosków przepisów Kpa w zakresie terminów ich załatwiania oraz zawiadomień o przewidywanym terminie załatwienia skarg i wniosków (art. 237 § 1 i § 4, 244 § 1 oraz 245 Kpa).

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁵² - zwanej dalej *ustawą o NIK*, wnosi o:

1. Podejmowanie działań w odniesieniu do nieprawidłowości stwierdzonych w działalności ferm i egzekwowanie od podmiotów skontrolowanych przedkładania informacji o wykonaniu zarządzeń pokontrolnych.
2. Egzekwowanie od podmiotów zobowiązanych do posiadania planów nawożenia przedkładania kopii tych planów wraz z wymaganymi opiniami.
3. Terminowe załatwianie skarg i wniosków oraz zawiadamianie stron o przewidywanym terminie załatwienia skarg i wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, dnia 28 kwietnia 2014 r.

Kontroler

Anna Huziej
specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze
Dyrektor
Zbysław Dobrowolski

.....
podpis

.....
podpis

⁵¹ w Pyrzanach i w Radachowie.

⁵² Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.

